

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manuale Parochorum, Sive Institutiones & Praxes Tum Vitæ, tum Officii Pastoralis

Musart, Charles

Monachii, 1654

Capvt II. De Catechismis, Scholis, & Confraternitatibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41616

298 *Institutionum Pastoralium*
etrinâ, quod nescias. Huc ferè eòdem
istud pertinet, vt dubia, si incidant,
pro dubiis proponas: abstinere verò à
nouis miraculis prædicandis, aut vul-
gi sermonibus iactandis. Ego iam artis
facræ Eloquentiæ Compendium tra-
didi, alii fusiùs explicant; adhibis, si
voles.

C A P V T II.

Catecheses, Scholæ, Confrat-
ernitates.

N V M: I.

Catechismi,

Catechesis, instructio est rudium,
de primis scilicet doctrinæ Chri-
stianæ capitibus, & maximè ad salu-
tem necessariis, ac veluti primis rudi-
mentis. Eam Apostolus comparat
Lacti, & Elementis: *Facti estis, inquit,
quibus lacte opus sit, non solido cibo, &
in digitis, vt doceamini, quæ sint Elemen-
ta exordii sermonis Dei: In hunc sensum*

S. Hie-

S. Hieronymus accipit illud Isaiaë :
*Filie tue lac sugent, suges lac gentium, &
 mamillâ regum lactaberis*: neque diffi-
 cile est hinc intelligere non modò uti-
 litatem, sed præterea necessitatem ca-
 techizandi rudes, iam à primâ ætate,
 ut simul cum lacte nutricis, præcipua
 illa fidei nostræ dogmata imbibant,
 sine quibus nec Christianè viuere,
 nec saluari possint. Rectè de hac re
 sapiens : *Fili*, inquit, *à iuuentute tuâ
 excipe doctrinam, quasi is, qui arat, & qui
 seminat; accede ad eam, bonos fructus
 ab eâ expecta.* nimirum non hîc de vo-
 cibus, ut in Grammaticis, & Rheto-
 ricis; non de rerum naturâ, ut à Phi-
 losophis; non de curâ corporum, ut à
 Medicis; non de sartis tectis, ut à Iu-
 risperitis; sed de diuinis, hîsque præ-
 cipuis mysteriis agendum. Tanta
 hæc res est, & tanti; nam hac præte-
 rea doctrinâ innummeri errores, & hæ-
 reses ex imperitorum animis vindican-
 tur, vel euelluntur; hac Veneficia,

300 *Institutionum Pastoralium*
& Superstitiones sagarum, & Magorum ob ignorationem Christianæ institutionis inductæ depelluntur; hæc denique mores ad vitam Christiano homine dignam, præceptisque Dei, & Ecclesiæ consentaneam informantur: neque verò pueris tantùm hæc prodest eruditio, sed etiam grauiori ætati, quæ vel cum pueris, vel à pueris discit, quæ nesciebat: quare meritò Trident. Concil. Patres sanctissimè sanxerunt sess. 24. cap. 4. de Reform. vt omnes Parochi diebus festis non solum habendis ad populum concionibus vacarent; sed etiam tradendo Catechismo rudiores in fide edocerent: quod tibi eò magis ex officio Pastoris incumbit, quò hæretici suis erroribus propagandis per Catechismos, diligentius student: quid autem turpius vigilante, & vndique grassante lupo, Pastorem simplicium agnorum, & ouium curam abiicere? At, inquires, vile, & abiectum hoc munus, & puerilis

rilis occupatio, neque tam Pastoris, quàm ludimagistri: itane verò? atqui Regius omnium disciplinarum professor Salomon rudes, & pueros vocabat: *Qui est paruulus*, inquebat, *declinet ad me*. Et Christus plusquàm Salomon: *Sinite paruulos venire ad me, & ne prohibueritis eos; talium enim est regnum Dei, & imponens manus super illos, Benedicebat*. Magister igitur ille, & Princeps pastorum Catechistam agit, se paruulis perquàm familiarem exhibet, ad se iubet adduci, venientes amplectitur, osculatur, manibus impositis Benedicit; cum pueris quodammodo repuerascit: tu vile hoc ministerium tibi fore existimas? non ita Paulus, *omnibus omnia factus, in medio eorum erat tanquam paruulus, ac si nutrix foueat filios suos*: Lac ille præbebat, ille iterum parturiebat, donec in illis Christus formaretur. Olim catechumenis instruendis laborant, Pantænus, Clemens, Origines, Hera-

clus; quanti Viri? S. ipse Hieronymus iam senex, cum multa praecepta ad Lætam pro institutione filiae dedisset: *Ipsè, inquit, si Paulam miseris, & magistrum me & nutritium spondeo, gestabo humeris, balbutientis senex verba formabo.* Prætereo S. Vincentium Ferreriũ è familiã S. Dominici, Magnum Academiae Parisiensis Cancellarium Gersonem, Parentem Societatis I E S V S. Ignatium, Indorum Apostolum, Xauerium, præcipuorum Patrum Societatis I E S V longe plurimos, quibus id institutum semper fuit, teneros simplicium puerorum animos, Christianae Disciplinae præceptis imbuerè, tanto fructu, quanto omnes facile vident. Præmittere debueram S. Carolum Borromæum, Archiepiscopum Mediolanensem, qui per Provinciam decretum Tridentinum de Catechizandis rudibus, ita per alios est executus, vt etiam ipsemet puerorum se infereret coetui, quibus lac
Chri

Christianæ Doctrinæ præberet: atque hinc excitata illa multis locis, & indulgentiis locupletata Confraternitas Catecheseos; cuius studium est, iuventutis instructioni inuigilare, & eniti, ut tam sanctum munus non segniter obeatur. Credo, neque te iam dedignaturum: quod si vel tibi nimis onerosum, vel ne quidem vacet; officii hanc tuam partem committes Coadiutori, si quidem domi habes, aut (quod tibi erit facillimum) vnum aliquem ex hominibus Societatis IESV euocabis, si voles, qui vices suppleat; nam (ut modestè hoc de illis dicam) Laurentius Beyerlink, Canonicus Antuerpiensis, vir eruditione, & vitæ humanæ Theatro celebris, de Societate ita scribit: *Nostro seculo sedulo, & miro cum fructu catechizationi iuventutis Religiosi Societatis IESV incumbunt, vel hoc nomine celebrandi, quod hanc rem Ecclesie Dei utilissimam magno zelo curent & exacta methodo; sic ut proprium eorum-*

eorum-

304 *Institutionum Pastoralium*
eorundem munus videatur, teneros puero-
rum animos Christiana disciplina formu-
lis velut cum ipso lacte imbueri.

NVM: II.

Breuis bene Catechizandi methodus.

HÆc etiam res bene Catechizan-
di, etsi vulgaris videatur, suam
artem habet, & methodum. Tradan-
breui compendio. Inibis numerum
puerorum ab anno septimo circiter,
vsque ad annum decimum sextum:
monebis pro concione parentes, de
necessitate huius institutionis, & mu-
nere tui officii, vrgebisque, vt pueri,
quorum catalogum confeceris, & alii
rudiores compellantur ad audiendum
Catechismum in æde sacrâ, quo tem-
pore iudicabis id fore opportunio: ferè
commodius est, vt post meridiem,
pulsu campanæ conuoces: in nau-
templi humilia scamna disposita sint,
quibus confideant pueri, & puellæ
seorsim; adsit ædituus, vel vir quispiam
alius

alius grauis, qui modestiam procuret, & attentionem: è plano, in communi tuo habitu sedens, stans, inambulans, prout libuerit, aut mos tulerit, Catechesim exordieris à signo S. Crucis, clarâ voce, SS. Trinitatem inuocando, quod ceteri facient; tùm vnus quispiam, quem designabis, linguâ vernaculâ Symbolum Apostolorum clarè recitet, reliquis per singulos articulos præeuntis vocem sequentibus; in fine verò Catechesis eodem modo Orationem Dominicam, & Angelicam salutationem. Expediret subinde eorum loco præcepta Dei, & Ecclesiæ, & septem Sacramenta viuâ similiter voce pronuntiari; vt eâ ratione, ex longo vsu, summam illam rerum maximè necessariarum omnes perdiscant.

Materia Catecheseos sunt ea ipsa capita nostræ fidei, quibus adde opera misericordiæ, septem peccata capitalia, & quatuor nouissima hominis, & si quæ eiusmodi alia; sed per partes,

partes, neque vnâ vice, & non nisi pauca, quæ diligenter inculcentur.

Modus, siue forma dictionis sit vulgaris, simplex, familiaris ad rudium, & imperitorum intelligentiam, quorum mens ignara est, debilis, & parum capax; sententiæ non ducantur longis periodis, neque tropis, aut figuris illustrentur; similitudines è vulgò sumptæ, & apposita ad rem exempla simul docent, & delectant, simul iuuant intellectum, & memoriâ: ferè per quæstiunculas, & responsiunculas doctrinam trades, quam deinde iubebis iam ab his, iam illis stantibus fideliter repeti, vt firmiùs inhaereant. Tenera & rudis ætas mirum quantum stimuletur commendatione, & laude, præmiolis, rhythmicis cantilenis; quare hæc etiam incitamenta, & illecebras adhibebis: ad laudem pertinet, si primarij è tuis, & puerorum parentes, aut domini intersint, qui suâ præsentia catechesim

hono-

honorent: non dedignabuntur, opinor, cum ipsi nonnunquam Reges, Viri Principes, Dynastæ, & primi e Magistратu adesse non dubitarent, & præmia ipsi merentibus distribuerint; his cupediis inhiant pueri: quam in rem imagunculæ sacræ, Rosariola, cerei benedicti capsulæ, & libelli pii, tibi fiat ad manus, præsertim diebus aliquot solemnibus, ad quæ munuscula accipienda, quæ præcipuè rem egerint, quasi in theatrum honoris evocentur. Cantiones sacræ rhythmicè compositæ & modulatæ sub catecheseos finem, primò memoriam iuuant; quia numeris adscriptæ summam rei breviter exhibent: secundò capiunt audientium animos: tertio vsui sunt, vt cantilenæ profanæ, hæreticæ, turpes aboleantur; cum puriora, & sanctiora illa in vsum veniunt.

NVM;

DE Gymnasiis, & Academiis, Principes viri, & summi Magistratus curant: neq; iam desunt, qui maioribus iis studiis, & disciplinis ludū aperiant. Parochis ea cura incumbit, vt triuiales scholas in Parochiā habeant, in quibus ab idoneis magistris parua, & rudis Ætas primis saltem literarum Elementis legendo, scribendóq; informetur; fitq; tunc facilè, quòd teneri adhuc illi animi facilè imbuātur: refert autē id plurimùm bono publico, & vitę hominum cum cōmuni, tum priuatę, ad erudendum animū, & varia emolumenta. Olim Episcopi, in Concilio Oecumenico sexto (prout referunt Canones reperti Gandau, in Monasterio S. Bauonis) mandârūt, vt rurales Presbyteri per villas, & vicos scholas haberent & quidē gratis, nisi quid parentes spontē offerrent. Et in Synodo Moguntinā an. 813. mandatur, vt parentes filios mittant ad

ad Presbyteros, à quibus erudiantur: Igitur tui etiam erit id muneris. Magister, quem constitues, non magis peritus huius artis tradendæ sit, quàm probus, & sanæ fidei, ne cum puerili doctrinâ improbos mores, & errores impios, quod facillimum est, innocentibus animis infundat; nam ferè ut quisque à teneris opiniones, morèsq; imbibit, seruat in longam ætatem: quare attendendum, ne ex libris aut hæreticis, aut aliâ lue infectis, venenum hauriant. Præter literas aliqui, quibus purior, & gratior vox influit, etiam in cantu edoceantur, quò in rebus diuinis decantandis utiles euadant. Suæ etiam leges scholæ præfigantur, quas exactè obseruent. Prima, secundùm parentes magistrum colant, eique obtemperent. Secunda, in scholam ingressi coram sacrâ aliquâ Imagine *Pater & Aue* deuotè recitent. Tertia, ne fabulentur, nugentur, scholam perturbent. Quarta, ne sine cau-

sâ,

310 *Institutionum Pastoralium*
sâ, & excufatione absint. Quinta, ad
rem diuinam bini deducantur, eique
piè inter sint. Sexta, mendaciâ, furta, iu-
ramenta, blasphemix non tolerantur,
sed puniantur. Septima, pueri à puellis
seorsim erudiantur, nec sinantur fa-
miliariùs, nec publicè, nec priuatim
ludere, aut iocari; nocent hæc vitia,
dici nequit quantum, isti ætati in
omnem vitam. Lektionen breui aliqua
precatiunculâ ad Deum, aut Beatam
Dei Matrem finiantur. Diebus Sab-
batinis ante meridiem Litanias Lau-
retanas ab vno præeunte altâ, & de-
uotâ voce, post meridiem verò actum
amoris Dei, & veræ contritionis
actus ex certâ formulâ ab omnibus per
partes recitari plurimùm faceret; cum
vt ipsi multo vsu eas preces addiscant,
tùm vt alios domi, eadem recitando,
doceant. E re denique foret, in locis
præsertim paulò celebrioribus, gynæ-
cea, seu contubernia constitui, vbi
adolescentiores puellæ puellaribus
arti-

artibus instruerentur, iis præsertim, quæ acu exerceri solent; ut commoda & utiles aliquando esse possint vel famulæ, vel matresfamilias.

NVM: IV.

Confraternitates, sive Sodalitia.

Sodalitatum quarundam instituentium initia, aliqui procul reperiunt ex Marco Porcio Romanorum, Prætoris, qui receptis Sacris Magnæ Matris, conflatam sodalitatem suo tempore gloriatur, in quâ sodales, victu, & poculis cum æqualibus se oblectabant: unde sodales dicti, quod soli non ederent: ea res deinde hucusque cum nomine propagata; nam ciues eiusdem opificii, aut artis, qui ad communes exercitationes congregantur, & collatis symbolis conuiuia agitant, sodales, & eorum cœtus sodalitates appellantur. Nomen deinde ad sacra traductum, & res in melius commutata: congregationes enim piorum homi-

homi-

hominum in eadem exercitia pietatis conspirantium, adscito è Cœlitibus Patrono, atque sub certis legibus colligatæ Sodalitates, aut à fraterno spiritalis amicitia vinculo, Confraternitates vocamus. Celeberrima illa, quæ sanctissimi Rosarii à Sancto Dominico, deinde ab ipsius sanctissimæ Familiæ Religiosis longè, latèque propagata est; & illa recentior, quam Gregorius decimus tertius in Collegio Soc: IESV Romano, sub titulo Virginis Annuntiatae, bullâ, & indulgentiis approbavit: Ex quâ veluti foecundissimâ radice innumeræ Sodalitates passim in Societatis IESV Collegiis prodire. Sunt & aliæ quàm plurimæ sub aliis Patrociniis & nominibus, ac sanctissimis legibus, Sanctæ Crucis, Venerabilis Sacramenti, Nominis IESV, Sancti Rochi, Sancti Sebastiani, & ceteræ; in quas non modò plebei, aut rusticarii homines cuiusvis sexûs, ætatis, opificii; sed Magistratus, Princi-

pes,
purp
nomi
tant
eæ v
perfe
brae
conf
men
gend
etiar
mife
ris, f
tand
niq;
sunt
rum
Neo
miru
tia f
flore
ipse
& sa
id ve
pes,

pes, Reges, Cæsares, ipsi etiam Patres
purpurati, & infulati Antistites sua
nomina inscribunt, coetus frequen-
tant, strenuè se exercent; sunt enim
eæ velut scholæ, & gymnasia vitæ, &
perfectionis Christianæ, in quibus cre-
bræ exhortationes de diuinis rebus,
confessionis, & communionis Sacra-
menta crebriùs vsurpantur: in fran-
gendis verò cupiditatibus, & in salute
etiam aliorum procurandâ, operibus
misericordiæ, aliisque, plus otii, labo-
ris, studii impenditur; ex quibus mors
tandem securior, lætior, ac ipsa de-
niq; beata vita consequitur: atque ii
sunt plurimi, & maximi fructus ista-
rum Confraternitatum. Iam vides, mi
Neo-Paroche, quò hæc spectent; ni-
mirum vt, si quæ eiusmodi pia Sodali-
tia sint instituta, cures, vt vigeant,
floreântque. Si nondum extiterint,
ipse zelo promouendæ diuinæ gloriæ,
& salutis aliorum studeas instituere:
id verò hac ratione demùm conficies.

O

In

In primis tecum, capto à perit
 consilio meditabere, quid Nominis
 aut Patrocinii esse velis, quas consue
 Sodalitatis leges: tunc priuatim cum
 sanioris mentis, & melioribus Paro
 chianis, postea etiam in communi ali
 quorum cœtu, mentem tuam, & con
 siliū aperies, allatis ab utilitate,
 aliorum exemplo rationibus, in tuam
 sententiam pertrahere conabere; cum
 verò pertraxeris ipsorum nomine, &
 petitione, formandus erit libellus
 supplex ad Episcopum, cuius est istius
 modipè instituta erigere, & stabilire
 ubi ipse consenserit, comparabis ea
 quæ ad solemnem publicationem, cele
 britatēque pertinent; vexillum Con
 gregationis, in quo Patroni effigies, &
 Sodalitii inscriptio visatur; librum
 insignem in cuius Album nomina So
 dalium referantur, & alterum, in quo
 Magistratus Sodalitii, eorumque ra
 tiones, & statuta inscribantur: leges
 imprimendæ erunt, vt singulis Sodal
 libus

libus distribui possint. Rebus ita ad publicam solemnitatem comparatis, indicendus dies, qui ubi illuxerit, signo campanæ conuocandus populus; maiori apparatu processio, missa, & concio habenda: post rem verò diuinam, & à meridie, & deinceps nomina eorum, qui in sodalitatem adscribi uoluerint, excipienda.

Pro Magistratu hi erunt; Parochus, velut Præses, Præfectus unus, duo Assistentes, & Secretarius, qui delecti esse debent ex primariis, & melioribus parochianis; famulus vnus adiungatur, qui idem ædituus esse poterit: penes illos erit totius Sodalitatis, & earum rerum, quæ ad eam pertinent, administratio.

Legum præscripta hæc ferè continent. Qui inscribi uolent, factâ confessione, si nihil obstet, de totâ vitâ; professionem fidei ex formulâ Concilii Tridentini emittant, deinde recipiant Eucharistiam, & per annum sæ-

pius, diebus saltem solemnioribus
 præsertim anniuersario patrocini
 matutinis, & vespertinis oratiunculis
 & examini conscientiæ, rebûsque aliis
 diuinis diligentius, quàm alii vacent
 pro Sodalibus viuis, infirmis, defun-
 ctis orent: & si quæ alia pro specia-
 tituli, & institutionis ratione faciendâ
 videbuntur. Denique virtutum Chris-
 tianarum exemplo omnibus, cum do-
 mi, tum foris præluceant; nam in-
 probæ vitæ homines neque admitti,
 neque retineri debent. Indulgentiæ alie
 quæ pro iis, qui ingredientur Confrat-
 ertnitate, aut ex eâ ad aliam vitam
 decedent, aut leges obseruabunt, im-
 petrandæ erunt ab Episcopis; & alie
 pleniores à Summo Pontifice per Epi-
 scopum, vel Nuntium Apostolicum
 neque ea res magno constabit. Com-
 pendiosius fiet, & cum maioribus gra-
 tiis Pontificiis, si alicui Archiconfra-
 ternitati Romanæ incorporatio, &
 eiusdem communicatio Româ petra-
 tur;

ur; neque difficile erit impetrare.
 Sumptus, qui erunt necessarii pro
 Missis, processionibus, aut similibus,
 fieri debebunt ex communi arario, in
 quo eleemosynæ piorum Sodalium
 viuentium, aut morientium asserua-
 buntur: Cauendum autem erit maxi-
 mè, ne sordidè & durè exigantur; id
 enim malè olet, & sapit auaritiam:
 Rationes reddentur quotannis, cùm
 magistratus, si opus sit, nouus creabi-
 tur, circa festum Patrocinii.

CAPVT III.

De curâ scabiosarum ouium.

NUM: I.

Inquirendum in Aduenas.

Monet Sapiens in sacris Prouer-
 biis Pastores tum ouium, tum
 animarum, vt probè cognoscere stu-
 deant, quos regendos suscipiunt: *Di-*
ligenter, inquit, *agnosce vultum pecoris*
tui, tuosq; greges considera; non perfun-

O 3

etoriè